

Vlaanderen
is ondernemen

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

**Clusterpact
Speerpuntcluster
Strategisch Initiatief Materialen
2017**

Inleiding

De Vlaamse regering keurde op 4 maart 2016 het besluit goed waarin de steun geregeld wordt voor innovatieclusters in Vlaanderen. De doelstelling van het clusterbeleid bestaat in het ontsluiten van onbenut economisch potentieel en de realisatie van competitiviteitsverhogingen bij Vlaamse ondernemingen via een actieve en duurzame samenwerking tussen actoren.

Het competitiviteitsprogramma van de speerpuntcluster SIM werd op 15 december 2016 positief beoordeeld. Voor de faciliterende rol van de clusterorganisatie werd door het agentschap Innoveren en Ondernemen een steunovereenkomst voor 3 jaar opgemaakt ten bedrage van maximaal € 500.000/jaar (HBC.2016.0414). Deze steunovereenkomst wordt na positieve tussentijdse evaluaties verlengd tot maximum 10 jaar.

In het besluit Vlaamse regering wordt eveneens aangegeven dat met de geselecteerde clusterorganisaties van de speerpuntclusters een clusterpact zal worden afgesloten. In het clusterpact worden de engagementen vastgelegd van alle partners, zowel ondernemingen, kennisinstellingen en de overheid ter **ondersteuning van de uitrol van het competitiviteitsprogramma van de speerpuntcluster**.

Het clusterpact wordt **jaarlijks geactualiseerd** op basis van het jaarplan van de cluster. Het nakomen van de afspraken, en behalen van doelstellingen wordt gemonitord en jaarlijks geëvalueerd.

Artikel 1. Opsomming alle deelnemende partijen – vertegenwoordigers van de triple helix

1. Minister Bourgeois, Minister-president van de Vlaamse regering, handelend binnen zijn hoedanigheid en zijn bevoegdheden binnen de Vlaamse Regering;
2. Minister Muyters, minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, handelend binnen zijn hoedanigheid en zijn bevoegdheden binnen de Vlaamse Regering;
3. Dhr. Bernard De Potter, Administrateur Generaal bij het agentschap Innoveren en Ondernemen.

hierna 'De Vlaamse overheid' genoemd

4. Speerpuntcluster Strategisch Initiatief Materialen vertegenwoordigd door Guido Verhoeven in zijn functie van Algemeen Directeur en Marc Van Sande in zijn functie van voorzitter;

hierna SIM genoemd en ook optredend als vertegenwoordiger van de ondernemingen, de kennisinstellingen en andere organisaties die lid zijn van het cluster.

Artikel 2. Tijdsduur en actualisering van het clusterpact

Het clusterpact wordt opgemaakt voor een periode van maximaal 10 jaar. Dit is de maximale periode dat de clusterorganisatie financiering kan bekomen als innovatiecluster (GBER art. 27). Indien de speerpuntclusterwerking vroegtijdig wordt stopgezet, komen ook de afspraken van dit clusterpact te vervallen.

Het clusterpact wordt minimaal **jaarlijks geactualiseerd** op basis van het jaarplan van de cluster. Bij de jaarlijkse actualisering van het clusterpact kunnen steeds nieuwe partijen toetreden, of bestaande partijen uittreden.

Artikel 3. Niet-afdwingbaarheid, inspanningsverbintenis

Het clusterpact is een inspanningsverbintenis en geen resultaatsverbintenis tussen de deelnemende partijen.

De partijen komen overeen dat de afspraken niet in rechte afdwingbaar zijn.

De partijen engageren zich ertoe om, met wederzijds respect, gedurende de tijdsduur van het clusterpact, samen te werken aan de succesvolle uitvoering ervan.

De verwijzing in dit clusterpact naar projecten, waarvoor financiering van de Vlaamse overheid gevraagd zal worden, mag niet geïnterpreteerd worden als een engagement tot financiering (vb Interreg en andere).

Artikel 4. Afspraken

1. Geormerkte middelen ter ondersteuning van activiteiten uit het competitiviteitsprogramma

Er worden middelen uit het Hermesfonds geormerkt (cf. begrotingsopmaak 2017) voor de uitvoering van projecten, uitgezonderd de projecten passend in het reguliere steuninstrumentarium van agentschap innoveren en ondernemen.

De KPI's direct gerelateerd aan de omvang van de geormerkte middelen, zijn opgenomen in bijlage 1, waarbij de streefwaarden jaarlijks voor het einde van het voorafgaande werkingsjaar geactualiseerd worden in functie van de beschikbare geormerkte middelen.

Projectportfolio voor het werkjaar 2017

Op moment van opmaak van het clusterpact voorziet SIM onderstaande projecten binnen het competitiviteitsprogramma. De opgegeven bedragen voor projectbudget en -subsidie zijn indicatief alsook de opgegeven projecttypes. Om voor subsidie in aanmerking te kunnen komen, dienen de projecten te voldoen aan de vereisten van het financieringskanaal. Afhankelijk van het finale project zal dan ook telkens het meest geschikte ondersteuningskanaal gezocht worden (geormerkte middelen, reguliere subsidieprogramma's van het agentschap Innoveren en Ondernemen of derden).

Programma	projectnaam	projecttype	geschat budget in MEUR	geschatte subsidie in MEUR
Nanoforce	Relficom	SBO	1,7	1,7
SOPPOM	FlowNaMa	ICON	1,1	0,9
SOPPOM	Diamond Sensor	SBO	2,0	2,0
SOPPOM	QDoCCo	SBO	1,8	1,8
M3	MOR4MDesign	SBO	1,4	1,4
M3	AMESTO	ICON	3,0	2,3
M3	DETECTION	O&O	2,0	0,9
STREAM	Flaminco	ICON	2,0	1,6
STREAM	ALPACA	ICON	2,0	1,5
STREAM	TPU applications	ICON	1,5	1,1
Mares	Cu flotation Tailings	ICON	2,0	1,5
Mares	Phospho-Gypsum Tailings	ICON	2,0	1,5
Mares	Sb Tailings	ICON	1,5	1,1
Mares	Dus-con	ICON	0,6	0,4
MaDurOS	PredMain	ICON	0,9	0,6
MaDurOS	AdM	ICON	1,2	0,9
MADUROS	Windindustry 4.0	SBO	0,5	0,5
SHE	iSAP	ICON	0,7	0,4

Hefboomwerking : Hier tonen de triple helix partners elk aan hoe ze hun middelen aligneren met de door de cluster gedefinieerde thema's

In 2017 zal de hefboomwerking verder gedefinieerd worden voor komende jaren in overleg met de clusterorganisatie, de clusterleden (via de clusterorganisatie) en het agentschap Innoveren en Ondernemen, inclusief de wijze om deze hefboomwerking te meten en kwantitatief weer te geven. Een eerste aanzet voor de hefboomwerking is opgenomen in bijlage 2. Een aantal hefboom indicatoren zijn opgenomen in de lijst met KPI's (zie bijlage 1).

Met de gerealiseerde hefboomwerking op jaarbasis zal rekening gehouden worden bij de jaarlijkse bepaling van geormerkte middelen. Voor de geormerkte middelen wordt jaarlijks, voor 15 november, een planning van projecten voorgelegd.

Er wordt het engagement genomen om jaarlijks, in 2017, 2018 en 2019 geormerkte middelen te voorzien voor de gesteunde speerpuntclusters. Bij positieve evaluatie zullen ook voor de volgende periodes geormerkte middelen toegekend worden, gezien de tijdshorizon 10 jaar bedraagt.

2. Hinderpalen voor realisatie economische meerwaarde

De clusterorganisatie zal in 2017 een procedure opstellen om de hinderpalen of knelpunten bij de uitvoering van het competitiviteitsplan, en dus de realisatie van de vooropgestelde economische meerwaarde, te identificeren. Bij jaarlijkse evaluatie van het clusterpact zullen deze hinderpalen of knelpunten, alsook mogelijke oplossingen besproken worden. In geval deze oplossingen concreet engagement vereisen van bedrijven, kennisinstellingen, overheid of andere actoren, kunnen wenselijke en realistische tussenkomsten bij de jaarlijkse actualisering opgenomen worden in het clusterpact. Bijzondere aandacht gaat hierbij naar tussenkomsten van de Vlaamse overheid.

Als de hinderpalen of knelpunten een relatie hebben met de transitieprioriteiten Industrie 4.0 en/of Circulaire Economie aspecten, zal in overleg met de transitie managers bekeken worden welke oplossingsgerichte actie kan opgenomen worden, binnen de middelen en het mandaat van de transitie. Als voorbeeld kan bekeken worden in hoeverre het relevant en mogelijk is om instrumenten als regelluwe zones of experimenteerruimtes op te zetten. Het samenbrengen van de nodige expertise (o.a. binnen Vlaamse overheid en vanuit bestaande netwerken aangevuld met nodige relevante externe expertise al dan niet vanuit partners) kan daarbij worden opgenomen door de transitie managers.

Volgende hinderpalen werden reeds geïdentificeerd, waarrond in 2017 gewerkt zal worden:

1. Het ontbreken van een instrument ter ondersteuning van piloot- en demoprojecten, in het bijzonder vanuit het agentschap Innoveren en Ondernemen
Het agentschap Innoveren en Ondernemen engageert zich om de ondersteuningsmogelijkheden voor piloot- en demoprojecten te onderzoeken, dit in afstemming met de noden bij de speerpuntclusters.
2. De limitatieve lijst van kennisinstellingen die als partner mogen deelnemen aan ICON-projecten leidt ertoe dat bepaalde onderzoeksorganisaties die betrokken zijn in SBO-projecten niet kunnen deelnemen aan vervolg ICON-projecten.
Het agentschap Innoveren en Ondernemen engageert zich om de mogelijkheden hiertoe verder te onderzoeken, waar relevant zal dit in samenwerking zijn met andere overheidsorganisaties.
3. Mogelijkheid om grensoverschrijdende innovatieprojecten te steunen met middelen uit eigen regio's en met aandacht voor de administratieve processen
Additioneel aan de afspraken die opgenomen zijn in onderdeel 3 van dit artikel op het vlak van het aantrekken van projecten in Europese initiatieven, zal het agentschap met in eerste instantie de andere regio's in België deze hinderpaal bespreken.
4. Het grotendeels ontbreken van normering omtrent 1) de toepassing van composiet materialen en 2) de productie, de verwerking en de toepassing van nanodeeltjes in materialen staat de marktontwikkeling van deze producten zeer sterk in de weg.

3. Front-office functie voor agentschap Innoveren en Ondernemen

De speerpuntcluster is één van de belangrijke partners van het agentschap. Om dit te benadrukken in de externe communicatie zal gebruik gemaakt worden van een "gecombineerd logo" dat in afstemming tussen de speerpuntcluster en communicatiedienst van het agentschap ontwikkeld wordt. De richtlijnen voor gebruik van het logo worden beschreven in "communicatierichtlijnen_clusters" te vinden op <http://www.hetagentschap.be/artikel/nuttige-documenten>.

Het agentschap zal er voor zorgen dat de speerpuntcluster al de nodige informatie ter beschikking heeft over steunmaatregelen om deze informatie te kunnen delen met de ledenbedrijven.

Voor het aantrekken van projecten in Europese initiatieven (Horizon 2020, ERAnetten, Interreg, ...) werden volgende afspraken gemaakt tussen het agentschap en de speerpuntcluster:

1. Via de inzet van steunprogramma's in diverse netwerken kunnen leden van de clusterclusterorganisatie steun krijgen van het agentschap voor hun aandeel binnen grensoverschrijdende projecten. Dit omvat Eureka, Art 185 netwerken, ECSEL en ERA-NET initiatieven.

De clusterorganisatie zal zich inzetten om de leden te stimuleren voor uitvoering van projecten met steunverlening via het agentschap binnen, voor de cluster relevante, internationale netwerken als volgt:

- *Engagement korte termijn: maximaal gebruik maken van de bestaande netwerken*
 - Het agentschap zal de clusterorganisatie op de hoogte stellen van de portfolio netwerken waaraan deelgenomen wordt en van het overzicht van de geplande oproepen.
 - De clusterorganisatie zal maximaal gebruik maken van deze lopende netwerken om de leden te stimuleren voor deelname aan internationale projecten.
 - De clusterorganisatie zal de leden maximaal informeren over de mogelijkheden, met doorverwijzing naar de medewerkers van het agentschap voor meer specifieke informatie.
 - *Engagement lange termijn. Afstemmen van de portfolio in functie van de noden bij de clusters*
 - De clusterorganisatie zal bij de leden peilen naar specifieke interesse voor topics waarbinnen internationale samenwerking gezocht wordt en het agentschap hiervan op de hoogte stellen.
 - Het agentschap zal de clusters proactief op de hoogte stellen van nieuwe netwerken die bij de commissie overwogen worden zodra deze informatie beschikbaar is voor het agentschap zodat de clusters eventueel netwerken kunnen identificeren waaraan zij wensen mee te werken.
 - Het agentschap zal op basis van de informatie versterkt door de clusters zijn keuze voor toetreding aanpassen waar mogelijk om netwerken beschikbaar te maken die een toegevoegde waarde hebben voor de thema's van de clusters.
 - Als algemene beleidslijn stapt het agentschap enkel in netwerken waarbinnen kan samengewerkt worden met een intermediaire organisatie. Een beslissing om in nieuwe netwerken te stappen in functie van de noden van een cluster gaat dan ook samen met een inzet van de clusterorganisatie zo'n rol op te nemen. Een betrokkenheid in een netwerk impliceert vooral rekruteren van projecten en actieve participatie in informatiedoorstroming naar de leden.
2. Via NCP kunnen clusterleden geïnformeerd en begeleid worden voor deelname aan de subsidieprogramma's van de Europese Commissie. De NCP-functie wordt waargenomen door een samenwerkingsverband tussen het agentschap Innoveren en Ondernemen en het FWO.

De clusterorganisatie zal zich inzetten om de informatiedoorstroming naar de leden zo vlot mogelijk te laten verlopen en de leden stimuleren om gebruik te maken van de bestaande begeleiding om projecten in te dienen bij de voor de cluster relevante programma's van de Europese Commissie als volgt:

- De clusterorganisatie en het agentschap zullen (bv. tijdens het jaarlijks SIM User Forum) een informatiemoment organiseren waarbij de clusterleden geïnformeerd worden over de mogelijkheden die geboden worden via het agentschap.

- De clusterorganisatie zal de leden op de hoogte stellen van de mogelijkheden met doorverwijzing van de leden naar het agentschap (en FWO) voor verdere informatie.
- De clusterorganisatie zal het agentschap op de hoogte stellen van topics waarin de clusterleden bijzondere interesse hebben. Waar mogelijk zal het agentschap extra aandacht geven aan opvolging en informatiedoorstroming naar de cluster binnen die specifieke topics.
- De clusterorganisatie zal de leden stimuleren om binnen de prioritaire topics projecten in te dienen bij de Europese Commissie en hiervoor informatie in te winnen bij het agentschap.

3. Via de deelname aan het Enterprise Europe Network wordt door het agentschap begeleiding aangeboden aan bedrijven voor tech transfer, samenwerking en andere

De clusterorganisatie zal onderzoeken of gebruikt gemaakt kan worden van de diensten van het EEN netwerk om de leden aan te zetten te internationaliseren van hun business activiteiten.

4. Inzet in transitieprioriteiten in Vlaanderen

Dit onderdeel beschrijft de samenwerking van de speerpuntcluster met de transitieprioriteiten zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering in haar Visie 2050. Er wordt op hoofdlijnen beschreven op welke manier de clusterorganisatie kan samenwerken met de transities Industrie 4.0 en Circulaire Economie met als belangrijkste doelstelling deze transversale prioriteiten een plaats te geven in de werking van de speerpuntcluster. Als uitgangspunt wordt daarbij gehanteerd dat, voor zover mogelijk én relevant, Industrie 4.0 en Circulaire Economie zo geïntegreerd mogelijk worden aangebracht door de transitie managers en eveneens zo geïntegreerd mogelijk tot uitvoering wordt gebracht binnen de clusterwerking.

De verdere concretisering van deze hoofdlijnen tot concrete acties voor 2017 zijn als bijlage 3 opgenomen bij het clusterpact. Deze bijlage wordt op jaarlijkse basis, na de jaarlijkse evaluatie van het clusterpact en eventuele bijsturing door de clusterorganisatie en in onderlinge afstemming met de transitie managers, geactualiseerd. Er zal op regelmatige basis een overleg met de transitie managers plaatsvinden.

Samenwerking op hoofdlijnen:

- Overzicht van de projectportfolio en inzoomen op 1 of max. 2 frontrunner projecten
Minimum een keer per jaar wordt de ganse projectportfolio van de speerpuntcluster gescreend en wordt er, samen met de transitie managers, geïdentificeerd welke projecten reeds circulaire economie en/of IN4.0 strategieën hanteren. De screening voor werkingsjaar 2017 is bijgevoegd in bijlage 3.

Op basis van deze eerste screening wordt een tweetal projecten geselecteerd als frontrunnerprojecten. Rond elke frontrunnerproject wordt een actieve samenwerking en communicatie opgezet die tot doel heeft voor de leden van de speerpuntcluster, en mogelijk ook voor een breder publiek, te tonen wat de mogelijkheden en opportuniteiten zijn van waardecreatie vanuit IN 4.0 en CE, én om de cluster als 'thought leader' op dit domein naar voor te schuiven.
- Van het creëren van awareness naar het verdiepen van kennis van de clusterleden rond IN 4.0 en CE
Op basis van het gemiddelde kennisniveau van de clusterleden over de transitiethema's IN 4.0 en circulaire economie wordt bekeken of er opleiding nodig is en welke opleidingsvorm(en) het best ingezet worden om het kennisniveau van de clusterleden te verhogen. Dit kan gaan van een brede toelichting rond de transitiethema's (bewustwording), over de organisatie van een inspirerende workshop welke tot doel heeft de clusterleden te motiveren om verdere actie te nemen (verdieping)

tot het vastpakken van een aantal projecten en het ambitieniveau van deze projecten verder op te rekken.

Het opzetten van een opleidingsvorm, onder eender welke vorm, kan gebeuren op initiatief en in organisatie van de speerpuntcluster. De opbouw en inhoud wordt opgemaakt en uitgerold in onderling overleg met de transitie manager(s).

- Actieve opname van de netwerkfunctie

Het opnemen van de netwerkfunctie kan zowel gebeuren door de transitie managers als door de speerpuntcluster. De transitie managers kunnen vanuit hun uitgebreide kennis van het veld en de spelers rond de transitie thema's mogelijk relevante nieuwe samenwerkingen detecteren, doorverwijzen (van en naar de speerpuntcluster), kennis en expertise inbrengen van hun netwerk,... De speerpuntcluster kan de netwerkfunctie opnemen door het aanbrengen van concrete best practices en deze actief te delen onder de vorm van een interview, toelichting, ...

5. Afstemming met FIT

FIT erkent SIM als speerpuntcluster en centraal aanspreekpunt voor innovatieve en duurzame materialen in Vlaanderen. SIM erkent FIT als centrale actor in de internationalisering van de Vlaamse economie.

Zowel bij FIT als bij SIM wordt een single point of contact (SPOC) aangesteld die een efficiënte info uitwisseling en contacten garandeert. Voor FIT is dit Gerd Cleynhens. Voor SIM is dit Guido Verhoeven

Beide partners communiceren over de aangegane engagementen naar hun leden/klanten en stakeholders en vermelden de partner in hun communicatie. Indien FIT medewerking verleent aan een actie van SIM, dan wordt FIT als volwaardige partner op de communicatie vermeld. Indien SIM medewerking verleent aan een actie van FIT of in gezamenlijke actie, dan vermeldt FIT SIM als volwaardige partner.

Indien SIM communiceert via de media over internationaal ondernemen (export, internationalisering, FDI) wordt FIT op voorhand ingelicht over de inhoud van de communicatie. Er wordt daarbij zoveel mogelijk gestreefd naar gezamenlijke communicatie.

De clusterorganisatie engageert zich tot volgende inbreng ter ondersteuning van FIT-activiteiten:

- bestaande kennis over de Vlaamse cluster en bedrijven delen,
- operationele medewerking met betrekking tot internationalisering vanuit Vlaanderen of aantrekken van investeringen/aan promotie van het Vlaamse economisch weefsel,
- overleg en samenwerking.

FIT engageert zich tot volgende inbreng ter ondersteuning van de speerpuntcluster en de ledenbedrijven:

- samenwerking met clusters/clusterbedrijven in buitenland,
- versterken van de cluster en de ledenbedrijven.

De meer gedetailleerde afspraken over bovengenoemde inbreng zijn opgenomen in bijlage 4.

6. Afstemming met WSE

Om competitieve groeivoordelen in een kennis gedreven economie te realiseren, is eveneens een gerichte focus op competenties noodzakelijk. Competenties spelen een belangrijke rol in het ondersteunen van de verdere ontwikkeling van de cluster. De beschikbaarheid van de nodige

competenties en vaardigheden en voldoende gekwalificeerde en wendbare werknemers kan een sterke katalysator zijn voor de cluster. Daarom is het belangrijk om snel te kunnen anticiperen op de dynamiek van de arbeidsmarkt en flexibel in te spelen op de noden die zich op dit vlak in de cluster zullen voordoen.

De cluster zal daarom een antennefunctie uitbouwen waarbij de info omtrent competentienoden van vandaag en waar mogelijk ook van morgen doorstromen naar relevante actoren. Op die manier kunnen er partnerschappen ontstaan met sectoren en opleidingsactoren (ao Syntra Vlaanderen en VDAB) die de cluster verder kunnen versterken. Om de antennefunctie op te volgen wordt er minstens éénmaal per jaar een overleg gepland met het departement WSE.

Tijdens dit overleg wordt door SIM een toelichting gegeven bij lopende en geplande projecten en activiteiten met focus op mogelijke competentienoden. Vanuit WSE wordt toelichting gegeven over nieuwe of gewijzigde afspraken met sectororganisaties die raakvlakken hebben met de clusterorganisatie, alsook over nieuwe of gewijzigde afspraken met VDAB, Syntra Vlaanderen of andere organisaties van belang voor het opnemen van acties voor het invullen van competentienoden in de speerpuntcluster.

Concreet zal SIM in 2017 inventariseren welke organisaties binnen de SIM gemeenschap minimaal betrokken zullen worden in de uitbouw van de antenne functie en samen met deze organisaties in het najaar 2017 in overleg treden met WSE om de langere termijn samenwerking uit te werken en in te plannen.

Artikel 5. Opvolging clusterpact

Door de clusterorganisatie wordt minstens 1 keer per jaar een opvolgvergadering georganiseerd met de deelnemende partijen van het clusterpact om de gemaakte afspraken op te volgen naar voortgang en bijsturing.

Waar nodig kunnen thema- of actiegerichte werkgroepen worden opgericht. Hierbij wordt zo veel mogelijk gebruik gemaakt van de aanwezige expertise binnen de deelnemende partijen.

De opvolging van het clusterpact is nauw verweven met de opvolging van de steunovereenkomst (HBC.2016.0414), waarvan de gedefinieerde indicatoren in bijlage 4 opgenomen zijn.

Artikel 6. Overzicht namen met handtekeningen van alle partijen

Minister Bourgeois, Minister-president van de Vlaamse regering,	
Dhr. Geert Bourgeois	
	
Minister Muyters, minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport	
Dhr. Philippe Muyters	
	
Namens Agentschap Innoveren en Ondernemen	
Dhr. Bernard De Potter Administrateur Generaal	
	
Namens de speerpuntcluster SIM	
Dhr. Guido Verhoeven Directeur	Dhr. Marc Van Sande Voorzitter
	

Het origineel van het ondertekende clusterpact zal gedurende de looptijd door het agentschap innoveren en ondernemen worden bewaard. Iedere partij zal een kopie ontvangen.

Bijlage 1: KPI's geormerkte middelen

	2017	2018	2019	Cumulatief/gemiddeld
1. Aantal projecten gestart per jaar	8	9	11	28/9.3
2. Aantal kmo's betrokken bij projecten	25	28	31	31/28
3. Industriële bijdrage in projecten (%)	29	34	39	39/34
4. Aantal octrooi-aanvragen	3	6	9	18/6
5. Hefboomwerking: aantal opgestarte samenwerkingsinitiatieven per jaar tussen bedrijven onderling (buiten geormerkte budget)	1	2	2	5/1.7
6. Hefboomwerking: aantal opgestarte samenwerkingsinitiatieven per jaar tussen bedrijven en kennisinstellingen (buiten geormerkte budget)	2	2	3	7/2.3
7. Hefboomwerking: aantal internationale projecten met betrokkenheid van clusterleden opgestart per jaar	5	5	5	15/5
8. Hefboomwerking : bijdrage kennisinstellingen tot SIM thema's (aantal projecten)	2	2	2	6/2

Het realiseren van de streefwaarden bij deze indicatoren gaat uit van een geormerkte subsidiebudget van minimum 9 MEUR/jaar voor projecten van de speerpuntcluster SIM, eventueel deels in competitie met andere speerpuntclusters.

DEFINITIES:

1. Aantal projecten (gestart per jaar)

Aantal gestarte projecten op basis van het geormerkte budget van de speerpuntcluster en projecten die ontstaan als gevolg van de speerpuntcluster activiteiten (niet EU).

2. Aantal kmo's in projecten

Aantal kmo's binnen de groep van bedrijven, die participeren in SIM-projecten (gesteund met geormerkte middelen).

3. Industriële bijdrage in projecten (%)

Bijdrage van de industrie (eigen aandeel in %) in projecten binnen de door de cluster gemanagde projectportfolio.

4. Aantal octrooiaanvragen

Het aantal ingediende octrooiaanvragen in desbetreffend jaar als gevolg van de activiteiten van de cluster.

5. Aantal opgestarte samenwerkingsinitiatieven per jaar tussen bedrijven onderling

Aantal bilaterale samenwerkingen of waardeketen business activiteiten (al dan niet gesubsidieerd) tussen bedrijven (clusterleden) als gevolg van de clusteractiviteiten en additioneel aan de Europese, Vlaamse of Interreg projecten.

6. Aantal opgestarte samenwerkingsinitiatieven per jaar tussen bedrijven en kennisinstellingen

Aantal bilaterale samenwerkingen, onderzoeks- en servicecontracten tussen clusterleden en onderzoeksinstituten (al dan niet gesubsidieerd) als gevolg van de clusteractiviteiten en additioneel aan de Europese, Vlaamse of Interreg projecten.

7. Aantal internationale projecten met betrokkenheid van clusterleden opgestart per jaar

Aantal gesteunde EU- en Interreg-projecten met actieve betrokkenheid van één of meerdere clusterleden (bedrijven en kennisinstellingen) gerelateerd met de output (voorgond) van samenwerkingen vanuit de cluster.

8. Bijdrage kennisinstellingen tot SIM thema's (aantal projecten)

Bijdrage kennisinstellingen tot de cluster gerelateerde thema's: aantal projecten die gestart worden door kennisinstellingen (op basis van middelen verworven door de kennisinstellingen) waarbij hetzij gebruik gemaakt wordt van voorgrond vanuit de cluster of waarbij samengewerkt wordt met de cluster (bv. IOF, FWO, Baekeland, ...).

Bijlage 2: Hefboomwerking

Dit is een aanzet tot overleg rond mogelijke hefboomwerking vanuit de Speerpuntcluster SIM, zoals verwacht in het clusterpact tussen de overheid (Kabinet Innovatie en Economie en het Agentschap voor Innoveren en Ondernemen) en SIM. In 2017 zal de hefboomwerking verder gedefinieerd worden voor de komende jaren in overleg met de clusterorganisatie, de clusterleden (via de clusterorganisatie) en het Agentschap Innoveren en Ondernemen, inclusief de wijze om deze hefboomwerking te meten en kwantitatief weer te geven.

Hefboomwerking vanuit de clusterorganisatie:

- Hefboomeffect van de **One-Stop-Shop** dienstverlening: het beschikbare dienstenaanbod binnen de materialen gerelateerde industrie is behoorlijk groot; de uitdaging voor de vraagzijde is het vinden van de meest geschikte aanbieder (of combinatie van aanbieders) in dat omvangrijk aanbod. Steunend op het eigen netwerk is de centrale SIM cel, als neutrale partij, goed geplaatst om in die rol een behoorlijke meerwaarde te bieden. Daarnaast zal SIM waar nodig ondersteuning bieden voor de uitbouw van de business relaties tussen bedrijven die de samenwerking (na een SIM project) willen verder zetten en waarbij de (binnen SIM gebruikte) consortia overeenkomsten een stevige basis biedt voor de verdere juridische uitbouw (m.b.t. licenties, IP-issues, ...) van de samenwerking.
- Via de basiswerking ondersteunt SIM de programma consortia en de Special Interest Groups (SIG's). Het linken van deze groepen aan gelijkaardige/complementaire groeperingen in Europa (en daarbuiten), is een belangrijke doelstelling binnen SIM. Concreet zal de centrale cel binnen SIM, in samenspraak met de programma coördinatoren en de Raad van Bestuur, voor elk van de SIM thema's nagaan, aan welke internationale fora het actief zal gaan deelnemen teneinde een hefboomeffect voor de eigen consortia en IBN's te creëren en te versterken. Dit zal tevens leiden tot het gericht, effectief en efficiënt nastreven van het verkrijgen van Europese projectmiddelen ten voordele van de ledenbedrijven en de ledenkennisinstellingen.
- Het **verkorten van de 'time-to-market'** is cruciaal in de huidige innovatieve marktomgeving. De *high throughput* afdeling van SIM, Flamac, biedt de Vlaamse ondernemingen en de kennisinstellingen haar kennis en instrumentarium aan om hieraan tegemoet te komen. De clusterorganisatie zal haar leden en ook het materialen domein wijzen op en begeleiden naar een meer optimale benutting van dit ondersteuningspotentieel.

Hefboomwerking vanuit de bedrijven:

- Bedrijven ervaren als belangrijkste meerwaarde van SIM de 'samenwerking op programma niveau', dit zowel tussen bedrijven onderling, als bedrijven met kennisinstellingen, alsook de samenwerking tussen grote internationale bedrijven en innovatieve KMO's.
- Samenwerking op projectniveau resulteert in een vertrouwensband die noodzakelijk is om kansrijk samen te werken in de markt. SIM engageert zich om dit blijvend te benadrukken en samenwerkingsverbanden over de waardeketen mee tot stand te brengen.
- SIM heeft de ambitie om bedrijven te laten mee investeren in onderzoeks- en demo- apparatuur (o.a. bij Flamac). Het breed inzetten van deze infrastructuur met bijpassende expertise biedt een belangrijke hefboom voor de Vlaamse industrie en kenniscentra.
- Binnen de programma consortia delen de bedrijven niet enkel hun technologische kennis maar eveneens hun marktkennis, zowel qua product als geografisch. Dit levert een stevige hefboom naar betrouwbaarheid van de prognoses en stabiliteit van het marktpotentieel.

Hefboomwerking vanuit kennisinstellingen:

- De directe link tussen SIM en de IOF groepen binnen de Vlaamse universiteiten creëert een hefboom voor de integratie van nieuw opgebouwde kennis richting de markt enerzijds en voor de sturing van verder onderzoek anderzijds. Er zullen afspraken gemaakt worden met de IOF groepen om op regelmatige basis samen te komen (minstens jaarlijks) zodat een gezamenlijke strategie ontwikkeld wordt met als hoofddoel een afstemming en oplijning van de onderzoeks/ontwikkelingscompetenties met de bedrijfsnoden.
- De SIM consortia zullen de gerelateerde onderzoeksgroepen bijstaan in het definiëren en uitwerken van industrieel basisonderzoeks projecten (industriële SBO's). Dit levert enerzijds projecten op met een beter onderbouwd valorisatie potentieel en verzekert anderzijds dat succesrijke SBO projecten meteen hun vervolg krijgen in een of meerdere trajecten die leiden tot versnelde valorisatie in de markt.

Hefboomwerking ten gevolge van de samenwerking tussen kennisinstellingen en de bedrijven:

- De werking binnen de SIM programma's en projecten leidt ertoe dat de verschillende onderzoeksgroepen en bedrijven ook gaan samenwerken buiten het domein van de SIM projecten (vaak in het verlengde van SIM projecten zelf, maar ook daarbuiten). Hetzelfde gebeurt tussen bedrijven onderling en tussen onderzoeksgroepen die hun complementaire werking verderzetten en daardoor nieuwe bedrijfsgerichte onderzoeken, al dan niet gesubsidieerd, kunnen opzetten.

Bijlage 3: Concrete afspraken samenwerking circulaire economie en Industrie 4.0

- Het SIM programma MARES

Het SIM MARES programma focust op het terugwinnen van grondstoffen uit vast en vloeibaar afval en het verwerken van de gezuiverde restfractie in bouwmaterialen. De toenemende vraag naar grondstoffen, zoals bij voorbeeld de zeldzame aardmetalen voor gebruik in de elektronica en in de industriële technologie, en onze afhankelijkheid van primaire bronnen die meestal buiten Europa liggen, confronteren Europa en Vlaanderen met een dreigend bevoorradingsprobleem.

Mares richt zich op secundaire bronnen zoals metaalslakken, verbrandingsassen, industriële nevenproducten zoals bauxietafval, fosforgips, goethiet en afvalwater uit de metallurgie en andere industriële processen en staat open voor het valoriseren van bijkomende afvalstromen en residuen.

Dit programma is dus gedreven door de noden van de industrie en de samenleving en kadert in het Europese (vb de EIT Raw Materials) en Vlaamse beleid betreffende de circulaire economie (Vlaanderen Circulair).

Voor dit geheel van secundaire grondstoffen ontwikkelen de kenniscentra een flexibel instrumentarium met concentratie-, extractie- en valorisatie technologieën.

De industriële partners in het programma consortium zijn actief in de metallurgie, kunststoffen, extractie van mineralen, afvalverwerking, bouw (cement, synthetische kalksteen), bodem- en grondwatersanering, enz.

Het MARES programma is gestart op 1 september 2015 en omvat begin 2017 reeds 4 lopende projecten, elk gericht op een welbepaalde afvalstroom:

- Ash-CEM (verbrandingsassen)
- Supermex (goethiet en loodslakken)
- Get-A-Met (industriële afvalwater)
- Smart (residubekken)

In totaal participeren 10 bedrijven en 3 kenniscentra in het MARES-programma.

- Van het creëren van bewustwording naar het verdiepen van kennis van de clusterleden rond IN 4.0 en CE

Voor 2017 bereiden SIM en de transitie managers een presentatie voor (SIM user forum van 6 juni 2017) om de bewustwording op vlak van circulaire economie en Industrie 4.0 te verhogen. Uit dit moment zullen de concrete doelstellingen voor 2018 gedestilleerd worden.

Bijlage 4: Gedetailleerde afspraken FIT en de speerpuntcluster SIM

Inbreng clusterorganisatie ter ondersteuning van FIT activiteiten

1. Bestaande kennis over de Vlaamse cluster en bedrijven delen

- Informatie over de cluster aanbrenge voor FIT marketing mix (brochures, presentaties, missies, ...) wanneer de vraag zich stelt,
- Afstemming met FIT over internationale branding – luik versnelling Sustainable Resources, Materials and Chemistry – meerjarige internationaliseringsstrategie Vlaanderen versnelt! Deze afstemming zal gebeuren binnen het traject van het EFRO-project Vlaanderen versnelt! (periode mei 2017- april 2019),
- Informatiesessies aanbieden aan binnenlands en buitenlands netwerk van FIT over cluster (in kader van opleiding, jaarlijkse terugkeer): analyses maken vanuit een SWOT over de sterktes van de cluster en deze vertalen naar opportuniteiten;
- Meewerken aan kloofanalyses (in kader van strategie aantrekken buitenlandse directe investeringen) wanneer de opportuniteit zich stelt¹:
 - o Clusters in buitenland analyseren en opportuniteiten signaleren,
 - o Gaps in eigen cluster of sub clusters identificeren,
 - o Verspreiden van de kennis verworven uit de gapanalyse in de eigen sector (dit om Vlaamse bedrijven de kennis over opportuniteiten te verstrekken alvorens naar buitenlandse bedrijven wordt gezocht om de kloof (gap) in te vullen);

2. Operationele medewerking met betrekking tot internationalisering vanuit Vlaanderen of aantrekken van investeringen/aan promotie van het Vlaamse economisch weefsel

- Engagement van de cluster in de uitvoering van de acties binnen de versnelling sustainable resources, materials and chemistry – meerjarige internationaliseringsstrategie Vlaanderen versnelt! (periode 2017-2021),
- Detecteren van belangrijke trends in de sector en deze vertalen naar opportuniteiten en/of argumenten voor het aantrekken van investeringen,
- Medewerking aan market access vragen van bedrijven (potentieel, klanten)²,
- Medewerking aan roadshows bij potentiële investeerders³,
- Medewerking aan de invulling van een site-bezoek programma van potentiële investeerders. Eventuele begeleiding van inkomende delegaties (enkel wanneer beide partijen hier een duidelijke meerwaarde in zien).

3. Overleg en samenwerking

- Regelmatig overleg over actieprogramma (missies, deelname beurzen/conferenties, seminars, ...) van FIT (minstens 2 maal per jaar),
- Het tijdig informeren/betrekken van FIT bij SIM-activiteiten ten dienste van de SIM clusterleden waarbij gestreefd wordt naar internationale samenwerking, zichtbaarheid, etc.,
- Acties met betrekking tot internationalisering van bedrijven na overleg en in samenwerking met FIT.

¹ Voor kloofanalyses wordt een jaarlijks actieplan opgesteld op basis van beschikbaar budget binnen FIT. Dit budget valt buiten het clusterpact.

² Dit is geval per geval te bekijken afhankelijk van de beschikbare kennis binnen de clusterorganisatie.

³ Bij deelname aan FIT roadshows wordt de kost voor experts van de clusterorganisatie gedragen door FIT (wat betreft reis- en verblijfskosten).

Inbreng FIT ter ondersteuning van clusterorganisatie en de ledenbedrijven

1. Samenwerking met clusters/clusterbedrijven in buitenland

- In kaart brengen van buitenlandse clusters omtrent innovatieve materialen via de technologieattachés en/of het buitenlands netwerk van FIT. Desgewenst in contact brengen met buitenlandse clusters.
- Het bijstaan van SIM in de zoektocht naar potentiële buitenlandse partners om de SIM waardeketens te versterken. FIT biedt ook aan de complementariteit van deze potentiële partners te analyseren.
- FIT onderzoekt of de scope van de FIT technologieattaché Cleantech ook het werkkterrein van SIM - met name innovatieve materialen (insteek duurzaamheid en resource efficiency) behelst. Daarnaast dient ook gekeken te worden naar de inbreng van SIM ter ondersteuning van kruisbestuiving tussen sectoren (industrie 4.0. en materialen).

2. Versterken van de cluster en de ledenbedrijven

- Partners voor samenwerking voor bedrijven identificeren.
- Aantrekken van buitenlandse bedrijven ter versterking van de cluster (na analyse – complementariteit).
- Ondersteuning van ledenbedrijven: via de dienstverlening van FIT aan bedrijven.

Bijlage 5: KPI's Speerpuntcluster subsidieovereenkomst SIM

	2017	2018	2019	Cumulatief/gemiddeld
Categorie 1 : output indicatoren				
Aantal clusterleden	65	70	75	75/70
Aantal unieke actieve ondernemingen binnen de cluster	75	80	85	85/80
Aantal nieuwe actieve ondernemingen binnen de cluster	10	10	10	30/10
Aantal partner matchings (buiten geormerkt budget)	5	7	9	21/7
Aantal kmo's betrokken bij projecten	25	28	31	31/28
Aantal 'high-throughput' activiteiten (Flamac)	1	2	3	6/2
Aantal georganiseerde events/jaar	5	5	5	15/5
Categorie 2: effect indicatoren				
Aantal projecten gestart per jaar	8	9	11	28/9.3
Aantal opgestarte samenwerkingsinitiatieven per jaar tussen bedrijven onderling	1	2	2	5/1.7
Aantal opgestarte samenwerkingsinitiatieven per jaar tussen bedrijven en kennisinstellingen	2	2	3	7/2.3
Aantal internationale projecten met betrokkenheid van clusterleden opgestart per jaar	5	5	5	15/5
Aantal projectmatige samenwerkingen (projecten opgestart) met minimum 3 ondernemingen	3	3	3	9/3
Aantal octrooi-aanvragen	3	6	9	18/6
Bijdrage kennisinstellingen tot SIM thema's (aantal projecten)	2	2	2	6/2
Industriële bijdrage in projecten (%)	29	34	39	39/34
Tevredenheid stakeholders	70	75	80	80/75
Categorie 3: Impact indicatoren				
Additionele omzet bij clusterbedrijven (MEUR)	20	50	80	150/50
Impact op de tewerkstelling in Vlaanderen (# VTE's)	50	150	300	500/167
Impact op investeringen in Vlaanderen (MEUR)	5	15	25	45/15

Het realiseren van de streefwaarden bij deze indicatoren gaat uit van een geormerkt subsidiebudget van minimum 6 MEUR/jaar voor projecten van de speerpuntcluster SIM, eventueel deels in competitie met andere speerpuntclusters.

Definitie kpi's

Aantal clusterleden

Aantal leden van de cluster, dit is een combinatie van de leden die participeren in projecten/programma's en andere leden die nog niet participeren in programma's/projecten (maar wel financieel bijdragen).

Aantal unieke actieve ondernemingen binnen de cluster

Aantal betalende leden OF unieke ondernemingen die beroep doen op of deelnemen aan minstens 2 clusterdiensten of -activiteiten OF unieke ondernemingen die betrokken zijn bij samenwerkingsinitiatieven.

Aantal nieuwe actieve ondernemingen binnen de cluster

Aantal nieuwe unieke ondernemingen ten opzichte van voorgaand werkingsjaar. Definitie actieve onderneming: zie definitie vorige kpi.

Aantal partner matchings (buiten geormerkt budget)

Het aantal succesvolle 'partnerings' door toedoen van de clusterwerking buiten de projecten gesubsidieerd met geormerkte middelen.

Aantal kmo's in projecten

Aantal kmo's binnen de groep van bedrijven, die participeren in SIM-projecten (gesteund met geormerkte middelen).

Aantal high throughput activiteiten

Dit omvat de organisatie van een twee-jarlijks congres en jaarlijkse trainingen (aan Vlaamse universiteiten) m.b.t. high throughput.

Aantal georganiseerde events

Aantal events waarbij de speerpuntcluster (co) organisator is, dit omvat ondermeer het SIM User Forum, Meeting Materials (samen met M2i), workshops en matchmaking events, ronde tafels en brainstorm sessions, specifieke gebruikersfora op programmaniveau.

Aantal projecten (gestart per jaar)

Aantal gestarte projecten op basis van het geormerkte budget van de speerpuntcluster en projecten die ontstaan als gevolg van de speerpuntcluster activiteiten (not EU).

Aantal opgestarte samenwerkingsinitiatieven per jaar tussen bedrijven onderling

Aantal bilaterale samenwerkingen of waardeketen business activiteiten (al dan niet gesubsidieerd) tussen bedrijven (clusterleden) als gevolg van de clusteractiviteiten en additioneel aan de Europese, Vlaamse of Interreg projecten.

Aantal opgestarte samenwerkingsinitiatieven per jaar tussen bedrijven en kennisinstellingen

Aantal bilaterale samenwerkingen, onderzoeks en service contracten tussen clusterleden en onderzoeksinstituten (al dan niet gesubsidieerd) als gevolg van de clusteractiviteiten en additioneel aan de Europese, Vlaamse of Interreg projecten.

Aantal internationale projecten met betrokkenheid van clusterleden opgestart per jaar

Aantal gesteunde EU- en Interreg-projecten met actieve betrokkenheid van één of meerdere clusterleden (bedrijven en kennisinstellingen) gerelateerd met de output (voorgond) van samenwerkingen vanuit de cluster.

Aantal projectmatige samenwerkingen (projecten opgestart) met minimum 3 ondernemingen

Aantal opgestarte projectmatige activiteiten (inclusief de projecten binnen het geormerkte budget) met minstens 3 ondernemingen (gezamenlijke marktanalyses, roadmaps, haalbaarheidsstudie, demonstratieprojecten). Dit is niet: door de clusterorganisatie georganiseerde workshops, partnermatchingevents, lerende netwerken, bedrijfsbezoeken of buitenlandse missies.

Aantal octrooiaanvragen

Het aantal ingediende octrooiaanvragen in desbetreffend jaar als gevolg van de activiteiten van de cluster.

Bijdrage kennisinstellingen tot SIM thema's (aantal projecten)

Bijdrage kennisinstellingen tot de cluster gerelateerde thema's: aantal projecten die gestart worden door kennisinstellingen (op basis van middelen verworven door de kennisinstellingen) waarbij hetzij gebruik gemaakt wordt van voorgond vanuit de cluster of waarbij samengewerkt wordt met de cluster (bv. IOF, FWO, Baekeland, ...).

Industriële bijdrage in projecten (%)

Bijdrage van de industrie (eigen aandeel in %) in projecten binnen de door de cluster gemanagde projectportfolio.

Tevredenheid stakeholders

Gemiddelde tevredenheid van de stakeholders over de werking van de speerpuntcluster SIM op een schaal van 100.

Additionele omzet bij clusterbedrijven (MEUR)

Omvang van de bijkomende gerealiseerde omzet bij de lid bedrijven als direct gevolg van de activiteiten en projecten van de speerpuntcluster SIM. De omvang zal bepaald worden via een inventarisatie van de realisaties bij de bedrijven die betrokken zijn geweest bij de projecten.

Impact op de tewerkstelling in Vlaanderen (# VTE's)

Omvang van de bijkomende gerealiseerde tewerkstelling in VTE als gevolg van de activiteiten en projecten van de speerpuntcluster SIM. De omvang zal bepaald worden via een inventarisatie van de realisaties bij de bedrijven die betrokken zijn geweest bij de projecten.

Impact op investeringen in Vlaanderen (MEUR)

Omvang van de bijkomende gerealiseerde investeringen als gevolg van de activiteiten en projecten van de speerpuntcluster SIM. De omvang zal bepaald worden via een inventarisatie van de realisaties bij de bedrijven die betrokken zijn geweest bij de projecten.